

Sözcükte Anlam

Bir kelimenin anlam türünü **cümle** belirler. Önce gerçek anlamı düşün, sonra cümleye uyup uymadığına bak.

1 Gerçek ve Mecaz Anlam

- Gerçek anlam: kelimenin akla ilk gelen temel anlamı.
- Örnek: Çorba çok sıcak.
- Mecaz anlam: temel anlamdan tamamen uzaklaşır.
- Örnek: Bizi sıcak bir gülüşle karşıladı.

2 Yan Anlam ve Terim Anlam

- Yan anlam: biçim ya da işlev bağı sürer.
- Örnek: masanın ayağı, şişenin ağzı.
- Terim anlam: bir bilim ya da sanat dalına özgüdür.
- Örnek: aç (matematik), nota (müzik).

3 Mecaz mı, Yan Anlam mı?

- Görülen, tutulan bir nesne anlatılıyorsa yan anlam.
- Duygu, tavır ya da durum anlatılıyorsa mecaz.
- Dağın eteği: yan anlam.
- Ağır söz: mecaz anlam.

4 Eş, Zıt ve Eş Sesli Kelimeler

- Eş anlamlı: yazılış farklı, anlam aynı.
- Zıt anlamlı: anlamlar birbirinin tersi.
- Eş sesli (sesteş): yazılış aynı, anlam ilgisiz.
- Olumsuz biçim zıt anlam sayılmaz.

5 Çok Anlamlılık ve Diğerleri

- Çok anlamlı kelimede anlamlar birbirine bağlıdır.
- Genel anlam geniş gruba, özel anlam dar bölümü anlatır.
- Somut: beş duyardan biriyle algılanır.
- Soyut: duyularla algılanamaz.

Kelimeler Arası Anlam İlişkileri

İlişki	Yazılış	Anlam	Örnek
Eş anlamlı	Farklı	Aynı	kara – siyah
Zıt anlamlı	Farklı	Ters	uzun – kısa
Eş sesli (sesteş)	Aynı	Farklı, ilgisiz	yüz (sayı) – yüz (organ)
Çok anlamlı	Tek kelime	Farklı, bağlantılı	baş (organ) – baş (başlangıç)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Sözcükte Anlam: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 MECAZ ANLAM

"Sınıfın kalbi bu öğretmendi." cümlesinde "kalp" hangi anlamdadır?

- 1 Gerçek anlam: kan pompalayan organ.
- 2 Sınıfın organı olmaz; gerçek anlam uymuyor.
- 3 "En önemli kişi" anlamı soyut bir benzetmedir.

Cevap: Mecaz anlam

ÖRNEK 2 YAN ANLAM

"Köprü'nün ayakları sel sularına dayandı." cümlesinde "ayak" hangi anlamdadır?

- 1 Gerçek anlam: canlıların yürümeye yarayan organı.
- 2 Köprü ayağı görülür ve köprüyü taşır.
- 3 İşlev bağı sürüyor.

Cevap: Yan anlam

ÖRNEK 3 TERİM ANLAM

"Üçgenin en büyük açısını bul." cümlesinde "açı" hangi anlamdadır?

- 1 Cümle matematikten söz ediyor.
- 2 "Açı" burada bir geometri kavramıdır.
- 3 Bir bilim dalına özgü anlam taşıyor.

Cevap: Terim anlam

ÖRNEK 4 EŞ SESLİ KELİME

"Bahçedeki gül açmış." ve "Şakama biraz gül." cümlelerinde "gül" nasıl bir kelimedir?

- 1 Yazılış ve okunuş aynı.
- 2 İlki çiçek adı, ikincisi gülmek fiili.
- 3 Anlamlar arasında bağ yok.

Cevap: Eş sesli (sesteş) kelime

ÖRNEK 5 GERÇEK ANLAM

"Kantinden soğuk bir ayran aldım." cümlesinde "soğuk" hangi anlamdadır?

- 1 Akla ilk gelen anlam: ısısı düşük.
- 2 Bu anlam cümleye uyuyor.
- 3 Benzetme ya da yeni bir anlam yok.

Cevap: Gerçek anlam

MİNİ TEST

Sözcükte Anlam: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: _____

Tarih: _____

Doğru / Yanlış: _____

1. "Bu boş sözlerle beni kandıramazsın." cümlesinde "boş" hangi anlamdadır?

- A) Gerçek anlam B) Mecaz anlam
C) Terim anlam D) Yan anlam

3. Hangisinde "soğuk" kelimesi mecaz anlamdadır?

- A) Soğuk su içtim. B) Hava bugün soğuk.
C) Soğuk yemek yemem. D) Bize soğuk davrandı.

5. "Dağın eteğinde mola verdik." cümlesinde "etek" hangi anlamdadır?

- A) Yan anlam B) Gerçek anlam
C) Terim anlam D) Mecaz anlam

7. Hangi kelime çifti eş anlamlıdır?

- A) uzun – kısa B) yanıt – cevap
C) açık – kapalı D) iniş – çıkış

9. Hangi kelimenin eş seslisi (sesteşi) vardır?

- A) gül B) kitap
C) pencere D) defter

2. Hangisinde "ağır" kelimesi gerçek anlamdadır?

- A) Ağır çantayı zor taşıdım. B) Ağır sözler söyledi.
C) Ağır bir sorumluluk aldı. D) Ağır bir dille eleştirdi.

4. Hangisinde "göz" kelimesi yan anlamdadır?

- A) Gözüm kızardı. B) Gözlerini kapattı.
C) Çantanın ön gözüne D) Gözüme toz kaçtı.
koydum.

6. Hangisinde terim anlamı bir kelime vardır?

- A) Bugün erken kalktım.
B) Kapıyı yavaşça kapat.
C) Hücrenin yapısını mikroskopla inceledik.
D) Yarın pikniğe gidiyoruz.

8. Hangi kelime çifti zıt anlamlı değildir?

- A) zengin – yoksul B) açık – kapalı
C) uzun – kısa D) gelmek – gelmemek

10. "Baş" kelimesinin organ, başlangıç ve yönetici anlamlarını taşıması neyi gösterir?

- A) Eş anlamlılık B) Zıt anlamlılık
C) Çok anlamlılık D) Terim anlam

Cevap anahtarı

1. B · "Boş" burada anlamsız, değersiz demektir; mecazdır.
3. D · Isıdan değil, ilgisiz tavırdan söz ediliyor.
5. A · Dağın alt kısmı, giysinin alt kısmına benzer.
7. B · Yazılışları farklı, anlamları aynıdır.
9. A · "Gül" hem çiçek adı hem gülmek fiilidir.

2. A · Çantanın ağırlığı tartıyla ölçülür; gerçek anlamdır.
4. C · Çantanın gözü, görülebilen bir bölmedir.
6. C · "Hücre" fen bilimlerine özgü bir terimdir.
8. D · Olumsuz biçim zıt anlam sayılmaz.
10. C · Anlamlar birbirine bağlıdır; kelime çok anlamlıdır.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/7-sinif-turkce-sozcukte-anlam-konu-anlatimi